

Balogh Éva*-Dorkota Dóra*-Meleg Kata*

„HAZÁDNAK RENDÜLETLENŰL” IDEGENBEN IS: MAGYARNYELV-OKTATÁS ÉS KULTÚRAKÖZVETÍTÉS A MÜNCHENI LUDWIG-MAXIMILIANS EGYETEMEN

1. Bevezetés

A magyar-bajor kapcsolatok egyidősek a magyar nép Kárpát-medencei történetével. Számos történelmi, kulturális, személyes, családi kötelék jött létre a két terület lakosai között. Hosszabb-rövidebb időre sok honfitársunk talált hazára, és talál ma is német nyelvterületen, kiváltképp Bajorországban, azon belül is annak fővárosában és vonzáskörzetében.

A müncheni **Ludwig-Maximilians Egyetem Finnugor/Uralisztikai Intézete** keretein belül működő **Magyar Nyelvi Lektorátus** nem kisebb feladatot lát el, mint ezeknek a kapcsolatoknak a tudatos ápolását, életben tartását, a magyar gyökerekkel rendelkezők összefogását, a magyarság iránt érdeklődők tájékoztatását és továbbképzését és a mindehhez eszközül szolgáló magyar nyelv tanítását, őrzését, gondozását.

2. Múlt időkről

A magyar nyelv iránti érdeklődés és az igény anyanyelvünk (magán)oktatására a fentebb már vázolt okok miatt korántsem új keletű a bajor fővárosban és lakói körében. A leghíresebb müncheni születésű magyarul tanuló egykori diák nem más, mint maga Sissi, a magyarok szeretett királynéja. Külön emeli a mai

* Balogh Éva, történelem-magyar-magyar mint idegen nyelv szakos egyetemi hallgató, Eötvös Loránd Tudományegyetem, Budapest, e-mail: baloghevi@gmail.com

Dorkota Dóra, történelem-magyar-magyar mint idegen nyelv szakos egyetemi hallgató, Eötvös Loránd Tudományegyetem, Budapest, e-mail: dorkota.dori@gmail.com

Meleg Kata, magyar-esztétika-magyar mint idegen nyelv szakos egyetemi hallgató, Eötvös Loránd Tudományegyetem, Budapest, e-mail: kalegala@yahoo.de

Mindhárom szerző Erasmus-ösztöndíjjal gyakornokként (Praktikantin) egy szemesztert töltött a müncheni Ludwig-Maximilians Egyetem Finnugor Intézetében 2010 áprilisától júliusáig.

nyelvoktatás fényét, hogy a Ludwig-Maximilians Egyetem főépülete, ahogy a finnugrisztikai intézet is, Wittelsbach Erzsébet szülőházának utcájában talált otthonra.

A magyar nyelvtanítás intézményesített keretben is nagy múltra tekint itt vissza. Már az 1930-as években törekvés mutatkozott egy, a magyar nyelv és kultúra tanítását és tanulóit összefogó intézet, szak, szeminárium létrehozására. Haladó nyelvtudományi szemléletet tükröz már a kezdetektől a magyar ismeretek finnugor kontextusba ágyazása, kiszakítása a kortárs oktatóhelyek némelyikén tapasztalható, lingvisztikai alapokon kevésbé indokolható szlavisztika, a „keleti nyelvek” bűvköréből.

Immáron nyolcvan esztendeje szerepelnek a müncheni felsőoktatás kínálatában a magyar és finn irodalmi, illetve nyelvészeti témák, kurzusok. 1943-ban a már meglévő magyar lektorátust a finn és az észt létrehozása követte. A második világháború utáni neves professzor, dr. Julius von Farkas nemes szándéka, egy finnugor intézet létrehozása megghiúsult, legalábbis az akkori Münchenben. A tudós férfiú elképzelése végül Göttingenben, a Finnugor Szemináriumban ölthetett testet. A bajor fővárosban 1949-től Wolfgang Schlachter professzor tartott előadásokat és szemináriumokat finnugrisztikai témákban. 1963-ban az egykori tanítványból utódjává vált Hans Fromm képviselte a magyarságismeret különféle ágazatait is nagyban érintő tudományosság érdekeit. Fromm ebbéli erőfeszítései sikeresnek bizonyultak, az 1965-ös év nyári szemeszterében hivatalosan, nevében is különállóan létrejött a Finnugor Szeminárium. A szeminárium jogutódja lett az 1974-es alapítású Finnugor Intézet, majd egy újabb átalakítás után a 2001 óta működő Finnugor/Uralisztikai Intézet.¹ Berlint, Göttingent és Hamburgot követve München lett Németországban a negyedik egyetem, ahol finnugrisztikát oktatnak, illetve oktattak, mivel azóta a berlini egyetemen megszűnt a finnugor stúdiumok tanítása. Ennek a tanító munkának maga Fromm professzor is aktív részese volt, egészen 1987-es emeritálásáig. Az intézet vezetését azonban nem ő, hanem az alapítást követően egy szemeszteren át a budapesti egyetem professzora Erdődi József, majd az 1965/66-os tanévtől kezdve Gerhard Ganschow látta el. Az ezt követő 25 évben számos alkalommal érkeztek magyar- és finnországi vendégoktatók és kutatók a tudomány müncheni fellegetéjébe. Az 1989/90-es tanév tavaszi szemeszterében a kutatásaival, publikációival az intézet életében mindmáig aktívan részt vevő Ingrid Schellbach-Kopra professzor vette át az intézet vezetését, amelyet 2001-ben adott át Elena Skribnik professzornak, aki ma is legfőbb felelőse az intézmény magas színvonalú működtetésének.

¹ Ludwig-Maximilians Universität München, Fakultät für Sprach- und Literaturwissenschaften, Institut für Finnougristik/Uralistik. [Ludwig Maximilian Egyetem, München, Nyelv- és Irodalomtudományi Kar, Finnugor–Uralisztikai Intézet.]

Ennek a nívós oktatómunkának igen fontos eleme, hogy az intézetben a nyelvoktatást **anyanyelvi lektorok** végzik. A finn nyelvet 1961 óta tanítja finn lektor. 1965 óta magyar lektorátusnak is otthont ad a Ludwigstraße 31-es szám alatti harmadik emeleti folyosó. Az eddigi 35 év lektorai: dr. Georg Heller 1965–1989, dr. Szűcs Tibor 1989–1994, Ecser-Kazimir Edit 1994–1999, 1999 óta Kelemen Mária.

3. Képzési formák és a résztvevők

A müncheni Ludwig-Maximilians Egyetemen a 2009/2010-es tanévtől kezdődően valósul meg a bolognai rendszerre, és az ezzel együtt járó osztott: BA-, illetve MA-képzésre való átállás. Ez a változás az egyetem valamennyi intézetében folyó oktatást érinti. Legjobban úgy tudnánk összefoglalni a képzési formák status quóját, hogy a Finnugor–Uralisztikai Intézetben jelenleg „párhuzamos” képzés folyik. A hallgatók többsége a „rég” rendszer követelményrendszerében tanulmányaikat még be nem fejezett, az új kategorizálásban – mivel képzési idejük meghaladja a hat szemesztert – MA-snak mondott hallgató. A tényleges MA-képzés azonban csak két év múlva indul el, amikor már BA-s diplomával rendelkezők adhatják be jelentkezésüket mesterszintű tanulmányok folytatására. Legyenek bár régiek vagy újak, a hallgatók az alábbi területeken mélyíthetik el tudásukat:

- történeti nyelvészet és a finnugor nyelvek tipológiája;
- történeti és összehasonlító finnugor nyelvtudomány;
- finnugor nyelvtörténet;
- a finnugor népek irodalma, néprajza, etnológiája és történelme.

A felsorolt kutatási, oktatási témák iránt érdeklődő finnugor szakos bárkiből válhat, nincs ugyanis felvételi vizsga, sem létszámkorlát (ún. numerus clausus). Mivel Bajorországban rendszerint egy német egyetemi hallgató három szakon folytat párhuzamosan tanulmányokat, a finnugrisztikával társítható kombinációk száma majdhogynem végtelen.

Felvett szakjai közül minden müncheni diák választ egy főszakot, amelyen a legnagyobb számú kurzust köteles elvégezni. Ahogy ebben a struktúrában megkülönböztetünk fő- és mellékszakosokat, úgy egy hallgató a finnugrisztikai képzésen belül tanulhat egy nyelvet fő- vagy melléknyelvként. Döntést kell hoznia: a magyar vagy a finn nyelvet részesíti-e előnyben, tanulja-e nagyobb órászámban, jelentkezik ahhoz kötődően több kurzusra.

A **hallgatók** listájának árnyalása azonban még így sem teljes. A nyelvórákat – az egyetemi oktatási szabályzat szerint – bárki látogathatja, aki valamely egyetem (nemcsak az LMU) vagy főiskola beiratkozott hallgatója. Ezzel a lehetőséggel élve a müncheni magyar lektorátus nemcsak a szakos hallgatóknak nyújt színvonalas nyelvoktatást és országismereti képzést, hanem azokat a más egyetemi szakokon tanuló hallgatókat is szívesen fogadja, akik érdeklődnek a

magyar nyelv és a magyar kultúra iránt; akik valamilyen oknál fogva meg szeretnék tanulni magyarul. Legyen ez az ok a másod-, harmadgenerációs lét, egy magyar ismerős, párkapcsolat, a lektorátuson bárkit szívesen fogadnak a nyelvi szintjének megfelelő csoportban, az adott kurzustól függően heti 2–4 órában. Vannak azonban olyan elkötelezett rajongói a magyar nyelvnek és az azt oktató lektornak, akik nemcsak egy, hanem több, akár három különböző szintű nyelvi órát is rendszeresen látogatnak a gyakorlás és „az ismétlés a tudás anyja” motívó szellemében. A tanórák kellemes hangulatához hozzájárul ez a színes összetételű, sokféle motivációs háttérrel rendelkező diákanyag.

„Mindig nagy megtiszteltetés számomra itt dolgozni: a diákok kedvesek, érdeklődők, az intézet közössége pedig csodálatos.”

Szili Katalin, 2007. június 20.

4. A Finnugor Intézet magyar oktatói és magyar kurzusai

A finnugrisztika szakon tanuló hallgatók változatos és színvonalas **magyar nyelvi és hungarológiai oktatásban** részesülnek. Tanúskodik erről az intézet magyar lektorának, Kelemen Máriának rendkívül áldozatkész nyelvoktató és kultúraközvetítő munkája. A mindenkor lektornak a nyelvi kurzusokon kívül minden szemeszterben egy ún. *Wissenschaftliche Übung*ot is kell tartania, amelynek témáját az adott lektor dönti el. Kelemen Mária esetében a téma mindig irodalom. (Néhány – már megtartott – tudományos gyakorlat címe: *Arany János balladaköltészete*; *A finnugor népek kultúrájának hatása a magyar irodalomra*; *A Nyugat és köre*; *A magyar irodalom európai integrációja*; *Ötszáz év magyar költészete*; *Népköltészet – műköltészet*; *A magyar próza remekei filmvásznon*.) Az intézet hasonlóan kiváló megbízott előadói, óraadó tanárai között Bayer Anikó társalgási magyarórákat, dr. Maráz Gabriella fordítási szemináriumokat vezet. Fordítási szemináriumaival színesítette a palettát az évek során dr. Fejér Rita is. Dr. Mátrai Ágnes magyar nyelvtörténeti kurzusokat szervezett korábban, a BA-képzés bevezetése óta ő a *Bevezetés a finnugrisztikába* című kötelező és alapozó tárgy felelőse. Ebben a kontextusban sok magyar vonatkozású téma is előkerül.

A müncheni Magyar Nyelvi Lektorátus **kurzuskínálata** egy tanév két szemeszterének megfelelően változatosan szerveződik. Az öt nyelvi szintet felölelő *Ungarisch I–V.* kurzusok közül a téli szemeszterben hirdetik meg kezdő nyelvtanulók részére az *Ungarisch I.* órát, amelyen a magyar kiejtés sajátosságaival és a nyelvtani alapokkal (általános ragozás jelen időben; a főnév egyes és többes száma; irányhármasság) ismerkednek a magyarul tanulni vágyók. Ez az óra a nyári szemeszterekben nem szerepel a kurzuskínálatban; ellenben a határozott igeragozással, a birtokos személyjelekkel és a magyar szóképzés sajátosságaival megismertető *Ungarisch II.* és *Ungarisch III.*, illetőleg az ezekre rá-

épülő, a HABEO-konstrukciót és a tárgyi mellékmondatot tanító *Ungarisch IV.* kurzusokat mindkét félévben meghirdetik. Az *Ungarisch V.* órát a 2010-es nyári szemesztertől vezették be azon hallgatók számára, akik tovább szeretnék mélyíteni magyar nyelvtudásukat. Ennek az órának a keretében a múlt időt és a fel-szólító módot sajátítják el az érdeklődők.

A nyelvórákon segédeszközként Julianna Graetz *Lehrbuch der ungarischen Sprache* (1996) című **tankönyv**ét használják. A tanszék, az intézet profiljához illeszkedve – egyetemi finnugor oktatóhelyről lévén szó, ahol tudós kutatókat is képeznek –, ez a vaskos könyv részletesen és szisztematikusan elmerül a magyar grammatikában, a magyar nyelv struktúráját német nyelven – a kontrasztív szempontokat mindig a figyelem fókuszában tartva – apró lépésenként tárja a tanulni vágyók elé. Ez a fajta igényesség és részletgazdagság időnként sok fáradtságot jelent a tanulónak, ahogy ezt a szerző előszavában is megfogalmazza: „Sajnos nem tudjuk ezzel a tankönyvvel az ön fáradtságos munkáját megspórolni” (Graetz 1996: 5). Az új, kommunikatív szemléletben nevelkedett gyakorló tanárokként hiányoltuk a cselekedtető, beszédképességet fejlesztő, játékos gyakorlatokat: ilyen típusú órarészletekkel mi magunk készültünk gyakorlótanításunk során; időnként váratlan sikereket elérve. A grammatikai szabályok memorizálásához szokott, ám magyarul megszólalni nem igen bátorkodó diákokból számos alkalommal sikerült előhozni a beszélőkedvet. Tanárként egyik legnagyobb sikerélményünknek ezt a hatást értékeljük.

A nyelvi kurzusok mellett részletesebben tárgyaljuk Kelemen Mária *Bevezetés a líraelemzésbe* műértelmező szemináriumát. Ez a kurzus a *Magyar Lírakör* 2010-es folytatása. A *Lírakör* 2005-ben, a József Attila-év, illetve -szeminárium kapcsán, apropójából jött létre, és munkáját részben a konkrét irodalmi szeminárium keretében, részben attól függetlenül végezte. A *Lírakörnek* mint tudományos diákkörnek egyik fő célkitűzése, hogy alkalmat adjon a magyar líra iránt mélyebben érdeklődő külföldi hallgatóknak, hogy a klasszikustól a kortárs magyar líráig behatóbban foglalkozhassanak kiemelkedő magyar művészekkel. Ugyanakkor a szöveggel való behatóbb munka megadja annak lehetőségét is, hogy a hallgatók a már meglévő nyelvismereteiket magas irodalmi szinten finomítsák. A választott versek interpretációja kedvet adhat a diákoknak új fordítások, sőt, első fordítások (!) készítésére, mindemellett publikálásra is. A szemináriumon József Attila költészete német recepciójának nyomon követéséből a hallgatók tollából tanulmány született, amely a *„Híres vagy, hogyha ezt akartad...” József Attila recepciója külföldön* (2005) című kötetben jelent meg a Balassi Intézet kiadásában, magyar nyelven.

A kurzusok anyagának kiválasztása nem feltétlenül az itthon kialakult irodalmi kánont követi, hanem egy erősen szubjektív válogatás. Kelemen Mária a diákok érdeklődését messzemenőig szem előtt tartva arra is ügyel, hogy mindig olyan vers kerüljön terítékre, amelynek létezik német nyelvű fordítása, és egy adott korszakot, stílusirányt, a magyar irodalom valamely jellegze-

tes műfaját, verstípusát reprezentálja. A 2010-es tanév nyári szemeszterében az *Einführung in die Lyrikanalyse* kurzus keretében a hallgatók olyan alkotók életművébe nyerhettek betekintést, mint Balassi Bálint, Arany János, Babits Mihály, József Attila vagy Nagy László.

Ezek az órák egészen sajátos élményt nyújtanak a magyar irodalom iránt lelkesedő, érdeklődő külföldieknek, de minket, gyakorló tanárokat is elvarázsoltak. Már az önmagában érdekes élmény, ahogyan az idegen ajkú hallgatók egy-egy magyar vers hangzásvilágától egy irodalmi vagy nyersfordításon keresztül eljutnak az értelmezésig. A versrészletekben való elmélyülés pedig szinte minden egyes órán parázs viták forrása. Különösen így van ez akkor, amikor a magyar eredeti alapján több német fordítás is készült: ezek összevetése fejleszti, finomítja a hallgatók stilisztikai-esztétikai érzékét. Páratlan siker, amikor egy-egy ilyen műértelmező óra után valamely diákban vágy támad egy újabb német változat megalkotására. A hallgatók az eredeti alapján készült fordítás(ok) ízlelgetésével, vagyis anyanyelvük és a célnyelv konfrontációja révén felfedezhetik a dolgok relativitását, sokféleképpen való megragadhatóságát is.

A nyelvek konfrontációját mind az irodalmi, mind a nyelvi kurzusokon újra és újra átélhetik a müncheni hallgatók. Ez az intenzív közös élmény hívta életre a tanórai kommunikációban a *magyar* és német (vagyis a *Deutsch*) sajátos egyvelegét, mesterséges közvetítő nyelvét: a müncheni *Maeutsch*ban megtestesülő közös wittgensteini **nyelvi játék** a kontrasztív megközelítésű nyelvtani kreativitás intellektuális motivációjára alapoz. A *Maeutsch* a két forrásnyelv szókincséből, morfológiai, szintaktikai jegyeiből, ezeknek összegyűrásából építkezik, mint a német igeképzés inkorporatív, tárgyat bekebelező magyarosítása. Mivel München az Oktoberfest városa, fontos fogalom pl. a *sörözés* mint „*bieren*” a hivatalos *Bier trinken* konstrukció helyett. Ha pedig magyaróra, a folyékony kenyér mellett a világhíres magyar szőlő levéről sem feledkezhetünk el. A „*weinen*” esetében *maeutschul* pszeudopoliszémiát kapunk, hiszen – ha belegondolunk – amennyiben valaki sokat borozik, annak sírás lehet a vége. Második példánk jól szemlélteti, hogy a *Maeutsch* nemcsak a nyelvtanulást megkönnyítendő nyelvi játék és humor forrása, hozzáteve, hogy jelentősége ez esetben sem lenne lebecsülendő, hanem a kultúrákövetítés nyelvtanításba csempészésének kiváló eszköze is.

A nyelvórákon kívül a kultúrákövetítés hagyományos formájában, országismereti képzésben is részesülnek a finnugrisztika szakos diákok. A BA bevezetése előtt csak néha-néha sikerült becsempészni a szűkös időkeretbe egy kis országismeretet, például az inesszív-szuperesszív oppozíció ürügyén (Debrecenben-Budapesten). Jelenleg a téli szemeszterben *Landeskunde Ungarns I.* kurzust (Magyarország földrajzáról és nemzeti szimbólumairól, nemzeti ünnepeiről) hallgathatnak a szakos diákok, illetve az órát látogató érdeklődők; a nyári félévben a *Landeskunde*-képzés folytatódik és elmélyül (*Landeskunde Ungarns II.*: Magyarország történelme, Magyarországon élő kisebbségek, nép-

rajzi és nyelvjárási régiók Magyarországon, különböző évszakokhoz kötődő magyar népszokások, magyar irodalom).

A diákoknak a tananyagot számos médium (power pointos vetítés kép- és hanganyaga, videórészletek, nyelvjárási hangfelvételek, magyar politikusok beszédei, költők versei színészek előadásában) teszi átélhetőbbé, befogadhatóbbá. Gyakorló tanárokként vetítéseket, órákat, órarészleteket mi magunk is tartottunk, így jobban elmerülhettünk saját kultúránk érdekes apró részleteiben. Az érdeklődő, további válaszokra éhes, ezért egyéni kutatást kezdeményező diákoknak szerencsére nem kell messzire menniük információkért. Az intézet **könyvtára** a finnugrisztikát és uralisztikát érintő valamennyi témakörben jelentős gyűjteménye megközelítőleg 16 000 kötetet tesz ki. Az intézet munkatársainak publikációi, a hallgatók szakdolgozatai, disszertációi, a habilitációk, illetve 43, rendszeresen járatott, különböző nyelvű folyóirat szintén megtalálható itt, továbbá az intézet két saját kiadványsorozattal is rendelkezik: *Jahrbuch für finnisch-deutsche Literaturbeziehungen. Mitteilungen aus der deutschen Bibliothek*, illetve *Veröffentlichungen des Finnisch-Ugrischen Seminars an der Universität München*. Mindezek mellett óriási hungarológiai kincsesbánya az intézettől pár lépésnyire található és Európa legnagyobb állományával rendelkező Bajor Állami Könyvtár (Bayerische Staatsbibliothek).

„Igen nagy örömmel jöttem Münchenbe, ahol kiváló munkát végeznek általában a finnugor népek, úgy a magyar nyelv és kultúra oktatásában és terjesztésében. További sikereket kívánok!”

Gerstner Károly, 2007. július 9.

5. Tanórán kívüli programok és színterek

Külön említést érdemelnek a nagy érdeklődésre számot tartó, tanórai kereteken kívüli ismeretszerzési „terepek”.

A magyar lektor minden szemeszterben legalább egy **magyar filmestet** szervez: Erasmus-szemeszterünk során Mészáros Márta *A temetetlen halott – Nagy Imre naplója* című 2004-es filmjét mutattuk be a szép számban összegyűlt közönségnek, nagy sikert aratva. A korábbi években hasonló formában – figyelemfelkeltő plakáton meghirdetve, az intézet egyik tantermében a vetítéshez filmklubot rendezve – vetítették Goda Krisztina *Szabadság, szerelem*; Antal Nimród *Kontroll*; Bacsó Péter *A tanú* című alkotását és irodalmi művek filmes adaptációit (Huszárik Zoltán *Szindbád*; Szabó István *Rokonok*; Ranódy László *Pacsirta* és *Aranysárkány*, valamint Fábri Zoltán *Édes Anna* című filmjét – hogy a számos értékes alkotás közül csak néhányat említsünk).

A szokványos félévenkénti vetítések mellett időnként rendkívüli filmestekre is sor kerül. Például az emigráns létet önként vállaló Márai Sándorról szóló *Emigráns* című film bemutatójára a 2008-as Müncheneri Filmfesztivál keretében

Kelemen Mária vezetésével mintegy 10 fős intézeti delegáció vonult ki az egyik müncheni moziba.

A jelenlegi magyar lektor és az intézet könyvtárosa azonban nemcsak egy-egy speciális alkalommal – mint például egy filmbemutató – hívja fel a hallgatók figyelmét a városon és a tartományon belüli, Magyarországhoz kapcsolódó eseményekre. A müncheni Finnugor és Uralisztikai Intézet „magyar erői” hivatásuknak tekintik a jó kapcsolatok ápolását más **müncheni magyar intézményekkel**, egyesületekkel, kezdeményezésekkel, és a különböző programokat a lektorátus falain belül hirdetik. A propagáló tevékenységnek kiváló tájékoztatója az intézet által félévente kiadott *Füzet*. Ennek függelékében sok hasznos hagyományos és internetes címet találhatnak az érdeklődők, például (a teljesség igénye nélkül) a bajor–magyar kapcsolatokat ápolni hívatott *Bayerisch-Ungarisches Forum*, vagyis a *Bajor–Magyar Fórum*, a *Széchenyi-Kreis*, avagy a *Széchenyi Kör*, a müncheni *Magyar Katolikus Misszió* elérhetőségei. Kiemelten fontos és gyümölcsöző a nagy tradíciókra visszatekintő együttműködés a Magyar Köztársaság Müncheni Főkonzulátusával.

A *Füzet* közli továbbá a magyar digitális irodalmi, nyelvészeti adattárak linkjeit, a nyelvtanulást segítő internetes módszertani adattárak, honlapok címeit. De egy egyéni magyarországi utazás megszervezéséhez is informatív kiindulópont lehet a tájékoztató által a hallgatók figyelmébe ajánlott oldalak böngészése.

Hogy a magyar kultúra valóban megelevenedjen, az intézet eddig három alkalommal szervezett **tanulmányi kirándulást** Magyarországra. Ezekre a kirándulásokra a lektornak kell pályáznia részletes, a nyelvi, illetve országismereti oktatáshoz kapcsolódó programtervezettel. Ezeknél a pályázatoknál fontos a koncepció: például egy-egy földrajzi, néprajzi régió bemutatása. Ha a dékán elfogadja, akkor egy bizonyos összeggel támogatja a kirándulást. Ez általában az útiköltséget, kevesebb résztvevő esetén a szállást is fedezi. Az első kirándulásra 2006-ban került sor a müncheni magyar lektor szülővárosába, Szombathelyre. 2007-ben Budapestre, 2009-ben a Nyugat-Dunántúlra (Sárvár, Kőszeg, Velem, Ják, Szombathely) látogattak a müncheni diákok. Mindhárom kirándulás után élménybeszámoló estet tartottak (néhány órás produkcióvetítéssel, zenével, országismereti előadásokkal, magyar specialitásokból összeállított büfével), amelyekre a kollégákat, a többi hallgatót, a résztvevők hozzátartozóit és az egyetem egyéb képviselőit is meghívták. A szombathelyi kirándulásról a Finnugor Intézetben is tartottak bemutatót a diákok, a budapestiről és a nyugat-dunántúlról már az egyetemhez tartozó kulturális és tudományos központban, az ún. IBZ-ben (Internationales Begegnungszentrum der Wissenschaft München e. V.). A legutóbbi estet – amely más jellegű, mint az eddig említettek – szintén az IBZ-ben rendezték meg 2010. december 7-én, Erkel Ferenc születésének 200. évfordulója alkalmából. Erre az alkalomra a pécsi egyetem zenetörténész professzorát, dr. Lakner Tamást hívták vendégül; s e meghívás keretében Pécs, Európa kulturális fővárosát is bemutatták.

6. Vendégoktatói hálózat

Az intézet minden évben finn, észt és magyar **vendégelőadókat** is fogad, akik érdekes nyelvészeti, illetőleg irodalmi témakörökben tartanak előadásokat, blokkszemináriumokat. A 2006-os tanév nyári szemeszterében például a budapesti Eötvös Loránd Tudományegyetem Központi Magyar Nyelvi Lektorátusának vezetőjét, dr. Szili Katalint hívták meg, aki blokkszemináriumokat tartott a magyar igekötők szemantikai és morfoszintaktikai ismertetőjegyeiről. Az LMU Finnugor Intézetében legendásan kedvelt Szili tanárnőről az intézeti honlap egyik humoros áprilisi tréfának szánt tudósításában a következő megjegyzés olvasható: *„Igekötőkkel kapcsolatos bosszantó szabályok kitalált nyelvekben* kutatási projekt keretében Szili Katalin Kelemen Máriával közösen dolgoznak egy 15 kötetes munkán a Maeutsch igekötők szórendi sajátosságaival kapcsolatban” (l. az intézeti honlapon az alábbi linken:

http://www.finnougristik.uni-muenchen.de/aktuelles/news/szili_april.html).

7. Külföldi ösztöndíj-lehetőségek a müncheni LMU Finnugor Intézetében

Az intézetben magyarul tanuló diákok nyaranta a **Magyar Ösztöndíjbizottság** támogatásával és a Balassi Intézettel együttműködésben Szegedre, illetve Debrecenbe utazhatnak, hogy nyelvtudásukat tovább bővítsék. A Szegedi Egyetem kurzusai két- vagy háromhetesek, a Debreceni Nyári Egyetem *Nyári magyar nyelv és kultúra tanfolyama* négyhetes. A nyelvtan tanítása praktikus, kommunikatív szellemben folyik: a grammatika tanulása mellett alkalom nyílik magyar dalok elsajátítására (*Tavaszi szél vizet áraszt* vagy a *Nyolc óra munka, nyolc óra pihenés, nyolc óra szórakozás*), keresztretjvényfejtésre és magyar kártyázásra is. A diákok a nyelvórákon kívül hazai közegben különféle kulturális és kulináris rendezvényeken, valamint szervezett kirándulásokon ismerkedhetnek meg nyelvünkkel és honfitársainkkal.

Az **Erasmus-ösztöndíj** keretében a müncheni Finnugor Intézet magyarul tanuló jeles hallgatói Budapesten, az ELTE Finnugor Tanszékén tanulhatnak egy félévet. Budapesten járt müncheni diákok beszámolóí szerint egy számukra új és célnyelvű környezetben az egyetemen szakmai ismereteik bővítése mellett lehetőségük volt a hétköznapi nyelvét – amit a tankönyvek soha nem tudnak közvetíteni – megismerni, megélni, tanulgatni. Ezenkívül – számunkra örömteljes erre felfigyelni – Budapest és más magyar városok és tájak varázslatos hangulatát megtapasztalva a diákok megtanulták értékelni Közép- és Kelet-Európát is. Egy ösztöndíjas hallgató például a következő gondolatot írta az intézeti honlapon közzét tudósításában: „És mert végre saját benyomást szereztem, végre elbúcsúzhatok a sajnos még mindig széles körben elterjedt, az egykori keleti blokk országaihoz fűződő kliséktől. Miután végzek az egyetemen, el tudom képzelni, hogy Magyarországon élek és dolgozzam”.

8. Személyesen egy szemeszterről

Ahogy a müncheni finnugrisztika szakos diákok Erasmus-ösztöndíjjal Budapesten tanulhatnak, úgy az ELTE magyar mint idegen nyelv szakos hallgatóinak is lehetőségük van ugyanilyen ösztöndíjjal egy szemesztert Münchenben tölteni. E cikk szerzőiként is elmondhatjuk, hogy tapasztalatainkat egy ilyen kihagyhatatlan müncheni lehetőségéből merítettük. 2010 áprilisától július végéig 4 hónapot töltöttünk el Bajorország fővárosában, a Ludwig-Maximilians Egyetem Finnugor Intézetében nyelvtanár gyakornokként Kelemen Mária kiváló mentor-tanári vezetése alatt. E cikk utolsó fejezetében a kultúráközvetítés egy sajátos, kötetlen formájáról és ehhez fűződő személyes élményeinkről számolunk be.

9. Tudósítás a Magyar Estről

„Magyaros multság sok meglepetéssel” – így hívogatta a müncheni finnugrisztika diákokat rendezvényünk magyaros virágmotívumra szerkesztett, színes plakátja.

A **Magyar Est**et Erasmus-félévünk és egyben müncheni diákjaink magyar vizsgáinak lezárásaként, búcsúzó foglalkozásként, kötetlen találkozó formájában képzeltük el, szerveztük meg, és az intézet diákjain kívül az intézet vezetőjét, munkatársait, továbbá saját családtagjainkat, barátainkat, hozzátartozóinkat is meghívtuk.

Magyaros vendégszeretetet idéző hangulatot varázsoltunk a Finnugor Intézet legtágasabb tantermében: palacsintától, pogácsától, kolbászos és szalámis kenyértől, továbbá pálinkától roskadozó büféasztalt terítettünk meg: így vártuk a magyar kultúra iránt érdeklődőket. A megnyitó köszöntő után a félév során készült tanórai és születésnapokat ünneplő fényképekből készített zenés-videós prezentációval teremtettünk kellemes, családias légkört, majd pálinkával kínáltuk a vendégeket. A hungarikum élvezetének percei után 4-5 fős csoportokba szerveztük a diákokat, és egy Magyarországgal kapcsolatos, humoros-élvezetes vetélkedővel készültünk számukra. Szemléltetésül az estre összeállított kvíz kérdései közül néhányat a *Függelék*ben közlünk.

A kvízben elért eredmények kihirdetése után újabb kreatív megméréstetés következett: a csoportoknak különböző magyar katalógusokból kivágott ötletadó képek segítségével a „*Miért érdemes magyarul tanulni?*” kérdésre válaszoló óriásplakátot kellett készíteniük. Az alábbiakban a külföldi diákok alkotásai-ból készítettünk egy kollázst:

A csoportvetélkedő vidám feladatai után – mivel úgy véljük, minden alkalmat érdemes megragadni az ismeretterjesztésre – meglepetéssel zártuk az estet: egyikünk szilágysági magyar népviseletben hirdette ki a vetélkedő végső eredményét, mesélve a vendégeknek erről a tájegységről, illetőleg bemutatva a szilágysági népviseleti ruhadarabok sajátosságait.

A diákok kreatív kezdeményezésére már a szemeszter alatt megalakult a három gyakornok tevékenységét összefogó és szimbolizáló *ÉDK-műhely*, amely elnevezéshez keresztnevük kezdőbetűjét kölcsönözték a tagok. A félév utolsó közös munkájaként és a Magyar Est zárásaként e cikk szerzőtriója is emléket hagyhatott a Finnugor–Uralisztikai Intézet vendégkönyvében, amely – mint azt a tanulmányban közölt két idézet is példázza – valóságos kincsesára a Münchenbe látogató oktatók és hallgatók gondolatainak. Mi így búcsúztunk:

*Az ÉDK Produkció bemutatja:
Élménygazdag szemesztert tölthettünk itt,
Diákjainkat és Kelemen tanárnőt soha el nem feledve
Köszönünk mindent, TÉNYLEG és a miénkhez hasonló feledhetetlen
jéleveket kívánunk szeretettel!*

10. Összefoglalás

Szakmai és személyes információ- és élménymorzsáinkkal igyekeztünk olvasóink elé tárni egy nagy múltú, kiemelkedően színvonalas, eleven kultúraközvetítő intézmény tevékenységét és a 20–30 ezres magyar lakosságú bajor fővárosban vállalt misszióját. A müncheni Finnugor–Uralisztikai Intézet működése egyben felhívja a figyelmet arra, hogy a sokrétű kultúraápolás feltétele – a lelkiismeretes munkán túl – a szerteágazó kapcsolatrendszer és a hatékony intézményközi együttműködés. A sikeres kapcsolati hálózat fenntartásához, bővítéséhez szükségesek a kezdeményezések, az ösztöndíjprogramok, a pályázatok támogatása – minél szélesebb körben. Ahogyan ez megvalósul sokszínű kultúránk nyugat-európai titkos fellegvárában.

További információk, tájékoztatás, aktualitások az intézeti honlapon:
<http://www.finnougristik.uni-muenchen.de/index.html>

Irodalom

Elmer István 2000. *Nyugati missziók elfelejtve?* <http://www.katolikus.hu/ujember/Archivum/regiek/Archivum/20000206/08/01.html>

Graetz, Julianna 1996. *Lehrbuch der ungarischen Sprache*. Hamburg: Buske Verlag.

Függelék

1. Melyik nem magyar édesség?

Welche Süßigkeit ist nicht echte ungarische Spezialität?

- 1) szaloncukor 2) túró rudi 3) palacsinta

2. Melyik a legjobb osztályzat Magyarországon?

Welche Note ist die beste in Ungarn?

- 1) 1 2) 5 3) 10

3. Hány magyar nemzetiségű, ill. magyar származású Nobel-díjas van?

Wie viele ungarische oder ungarische Wurzel habende Menschen haben den Nobelpreis bekommen?

- 1) 12 2) 17 3) 19

4. a) Hány borvidék van Magyarországon?

Wie viele Weinregionen sind bei uns?

- 1) 5 2) 7 3) 9

b) Mennyi bort készítenek Magyarországon évente?

Wie viel Wein wird in Ungarn produziert pro Jahr?

- 1) 2,5 ezer hektoliter 2) 3,8 ezer hektoliter 3) 4,6 ezer hektoliter

c) Hány magyar borfajtát ismertek? Soroljátok fel!

Wie viele ungarische Weinsorgen kennt ihr?

5. Melyik szó magyar eredetű?

Welche Wörter stammen aus der ungarischen Sprache?

hallo, Salami, Kutsche, Gulash, Palatschinken, Platz, Generation, Tschikosch

6. Milyen pálinkát ittatok? Milyen kolbászt ettetek?

Was für einen Schnaps und Wurst habt ihr geschmeckt?

7. Körülbelül hány magyar él Münchenben?

Ca. wie viele ungarische Leute leben in München?

1) 5–10 ezer

2) 15–20 ezer

3) 20–30 ezer

+1: Kinek vannak magyar gyökerei a következő hírességek közül?

Wer haben ungarische Wurzel aus diesen berühmten Persönlichkeiten?

Albrecht Dürer, David Merlini, Rihanna, Estée Lauder, David Hasselhoff, Nicolas Sarkozy, Peter Falk, Tom Lantos, Henry Kissinger, Uri Geller, Arnold Schwarzenegger, Tony Curtis, Michael Phelps, Béla Réthy, Victor Vasarely, Jackie Chan, Milan Kundera, Katy Perry